

—
Верховний
Суд

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД
стану здійснення цивільного
судочинства у 2023 році

ЗМІСТ

1. Здійснення цивільного судочинства місцевими загальними судами	3
2. Здійснення цивільного судочинства апеляційними судами областей та міста Києва	9
3. Здійснення цивільного судочинства Касаційним цивільним судом у складі Верховного Суду	12
4. Висновки	17

1. Здійснення цивільного судочинства місцевими загальними судами

У 2023 році на розгляді у місцевих загальних судах (місцеві суди) перебувало понад **1 млн 383 тис.** позовних заяв, заяв, скарг, подань, клопотань, судових доручень та справ, що розглядаються в порядку цивільного судочинства, із них надійшло – **1 млн 144 тис.** (що на 489,2 тис., або на 74,7 % більше порівняно з 2022 роком), у тому числі, 7,9 тис. – після скасування судового рішення судом апеляційної чи касаційної інстанції, тоді як у 2022 році цей показник становив 5,5 тис.

Кількість справ і матеріалів, розглянутих у порядку цивільного судочинства, становила понад **1 млн 084 тис.**, або 78,4 % від загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді. Із задоволенням позову (заяви, клопотання, подання, скарги) та виконанням судових доручень розглянуто **732,3 тис.** справ, або 67,5 % від загальної кількості розглянутих справ і матеріалів.

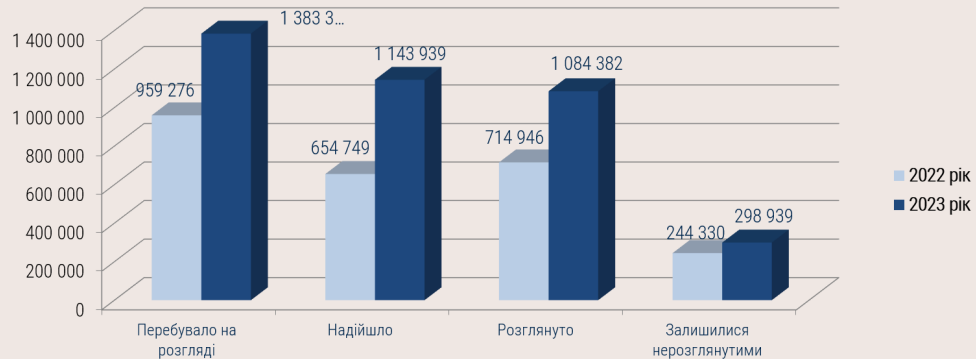
Відсоток розгляду цивільних справ і матеріалів місцевими судами упродовж 2023 року зменшився порівняно з аналогічним періодом 2022 року та становив **94,8 %** (співвідношення розглянутих і тих, що надійшли), що є насторожуючим показником (у 2022 році цей показник становив **105,6 %** та був показником передової практики).

Оцінювання роботи судів у цій частині здійснюється за такими критеріями:
84 % і нижче – тривожний показник;
85–95 % – насторожуючий показник;
96–102 % – нейтральний показник;
103 % і більше – передова практика.

Рекомендованим стандартом цього показника є рівень 96–103 %, тобто від нижчого нейтрального значення до початкового значення передової практики.

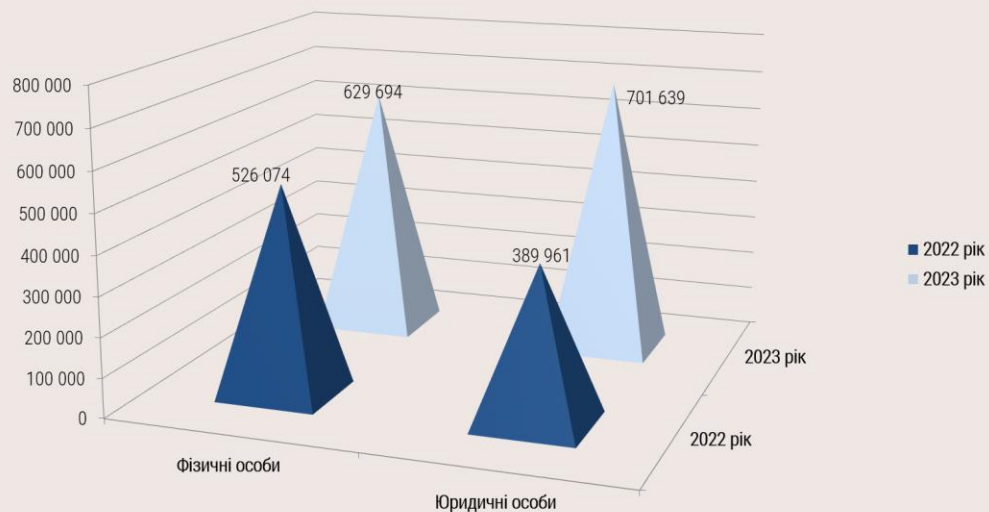
Показники надходження та розгляду цивільних справ і матеріалів суддями місцевих судів у 2022–2023 роках відображено на *гістограмі 1*.

Розгляд справ цивільного судочинства місцевими загальними судами у 2022–2023 роках

Суб'єктами звернення до суду найчастіше були:
 фізичні особи – 629,7 тис.;
 юридичні особи – 701,6 тис. (у тому числі державні органи – понад 4 тис.)
 (гістограма 2).

Суб'єкти звернення до місцевих загальних судів у 2022–2023 роках

Необхідно зазначити, що до судів у звітному періоді звернулось понад 236 тис. жінок та 245,7 тис. чоловіків. Із загальної кількості фізичних осіб, що зверталися: 794 – особи з інвалідністю, понад 3,8 тис. – пенсіонери, 248 –

учасники бойових дій, Герої України, майже 2 тис. – внутрішньо переміщені особи, понад 1 тис. – іноземні громадяни, особи без громадянства.

Показник цивільних справ за кількістю закінчених провадженням (за періодами) становить:

до 3 місяців включно – 799,5 тис.;

від 3 місяців до 1 року включно – 188,1 тис.;

від 1 року до 2 років включно – понад 34,9 тис.;

від 2 років до 3 років включно – 11,4 тис.;

понад 3 роки – 8,2 тис.

Варто зазначити, що кількість закінчених провадженням справ, загальна тривалість розгляду яких становила від 1 до 3 років включно, порівняно з 2022 роком збільшилась **на 3 тис., або на 7 %**.

Відсоток справ та матеріалів, загальний термін проходження яких триває понад 1 рік, становить **14,3 %**, що на 11,6 % менше порівняно з 2022 роком. Середня тривалість розгляду цивільної справи становить **80 днів**, що на 20 днів менше порівняно з 2022 роком.

На кінець звітнього періоду залишилися нерозглянутими в порядку цивільного судочинства майже **299 тис.** справ і матеріалів, або 21,6 % від загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді; із них не розглянуто понад 1 рік – **41,4 тис.** Із загальної кількості нерозглянутих справ і матеріалів 247,4 тис. становлять справи і матеріали позовного та окремого проваджень.

У понад **46,6 тис.** справ на кінець звітнього періоду відкладено розгляд та не закінчено провадження, у тому числі 13 тис. – у зв'язку з неявкою одного з учасників процесу, що беруть участь у справі, або інших учасників процесу (із них у строк понад 2 роки – 5,2 тис. справ).

Упродовж звітнього періоду місцевими судами постановлено **50** окремих ухвал у справах, що розглядалися в порядку цивільного судочинства. Судами видано на виконання понад **1 млн.** документів на суму понад **29,9 млрд грн.**

У 2023 році місцевими судами розглянуто **138,2 тис.** справ з ухваленням заочних рішень.

Варто зазначити, що кількість справ наказного провадження, що надійшли упродовж 2023 року, у двічі збільшилась порівняно з 2022 роком та становила **380,3 тис.** Перебували на розгляді місцевих судів із врахуванням нерозглянутих справ на початок звітнього періоду майже **400 тис.**; розглянуто **377,6 тис.** справ наказного провадження, із них **275,9 тис.** із задоволенням заяви, що становило 73,1 % від розглянутих справ наказного провадження.

У звітньому періоді місцевими судами розглянуто **362,3 тис.** заяв про видачу судового наказу, за результатами розгляду яких видано **263,1 тис.** судових наказів, або 72,6 % від кількості розглянутих. Сума грошових коштів та вартість майна, пред'явлені до стягнення, становили понад 2 млрд 827 млн грн, із них підлягає стягненню 1 млрд 835 млн грн.

Крім того, місцевими судами розглянуто **15,3 тис.** заяв про скасування судового наказу, за результатами розгляду яких понад **12,8 тис.** судових наказів було скасовано, що становить лише 4,9 % від загальної кількості виданих судових наказів.

Із загальної кількості виданих судових наказів найбільшу кількість становлять про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих заявником на суму заборгованості, яких було видано **235,8 тис.**, або 89,6 % від усіх виданих судових наказів.

Значну кількість виданих судових наказів становлять судові накази про стягнення аліментів у розмірах: на одну дитину – однієї чверті, на двох дітей – однієї третини, на трьох і більше дітей – половини заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку на кожну дитину, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспоруванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших заінтересованих осіб, яких було видано **23,9 тис.**, або 9,1 % від усіх виданих судових наказів.

Також видано **1,7 тис.** судових наказів, або 0,6 % від виданих – про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати; **943** – про стягнення аліментів у твердій грошовій сумі в розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспоруванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших заінтересованих осіб (0,4 %); **770** судових наказів до юридичної особи або фізичної особи-підприємця про стягнення заборгованості за договором (іншим ніж про надання житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення), укладеним у письмовій (у тому числі електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (0,3 %); **4** – про компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника (один із яких було скасовано) та **1** – про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів.

Кількість позовних заяв, що надійшли на розгляд місцевих судів упродовж 2023 року, становила **540,4 тис.**, що на 209,3 тис., або 63,2 % більше порівняно з 2022 роком (331,2 тис.).

Місцевими судами упродовж 2023 року розглянуто майже **449 тис.** справ позовного провадження, із них із ухваленням рішення – **389,3 тис.**, у тому числі у **361,2 тис.** справ позови задоволено, що становить 92,8 % від усіх ухвалених рішень.

Серед розглянутих цивільних справ позовного провадження, на відміну від попередніх звітних періодів, переважну кількість становлять спори, що виникають із сімейних правовідносин (172,7 тис., або 38,5 %) та із правочинів (165,7 тис., або 36,9 %). Значну кількість становлять також спори про спадкове право (29,9 тис., або 6,6 %), яка продовжує зменшуватись порівняно з попередніми звітними періодами, порівняно з 2022 роком вона зменшилась на 0,5 %.

Кількість справ, розглянутих у порядку спрощеного позовного провадження, становила **250,8 тис.**

Упродовж 2023 року місцевими судами постановлено **53** ухвали про проведення врегулювання спору за участю судді та **46** про його припинення (у 2022 році ці показники становили відповідно 24 та 28 ухвал), із яких у 17 досягнуто примирення між сторонами (у 2022 році – лише 3), а 24 передано на розгляд іншому судді (у 2022 році – 22).

Сума грошових коштів, присуджених місцевими судами до стягнення упродовж 2023 року, становила понад **12 млрд 880 млн** грн, із них понад **510 млн 744 тис.** грн – моральної шкоди.

Сума, присуджена до стягнення з посадових осіб підприємств, установ, організацій, винних у незаконному звільненні, у 2023 році становила понад **854,6 тис.** грн.

Необхідно відзначити, що у порівнянні з минулим роком, у 2023 році збільшилась і загальна кількість заяв окремого провадження, поданих до суду. Так, у 2023 році їх кількість становила понад **72,8 тис.**, що на 22,7 тис., або на 45,4 % більше порівняно з 2022 роком (50,2 тис.).

Упродовж звітнього періоду місцевими судами розглянуто **56,2 тис.** справ окремого провадження, із них **50,5 тис.** – із ухваленням рішення. У майже **49 тис.** справ заяву задоволено, що становить 96,9 % від усіх ухвалених рішень.

Серед розглянутих справ окремого провадження, як і в попередні звітні періоди, переважну більшість становлять справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення (понад 36,8 тис., або 65,5 %), що на 25,1 % більше порівняно з 2022 роком (29,5 тис.).

Необхідно зазначити, що упродовж звітнього періоду місцевими судами розглянуто **4,2 тис.** справ про встановлення факту народження, понад **7 тис.** справ про встановлення факту смерті та **304** щодо встановлення інших фактів на тимчасово окупованій території України.

Кількість розглянутих справ про усиновлення із задоволенням заяви становила **3,1 тис.**, із них про усиновлення громадянами України, що проживають за межами території України, та іноземцями – **5**, що у десять разів менше від минулого року (50 справ).

Упродовж 2023 року було усиновлено понад 3,9 тис. дітей (із них 6 дітей – іноземними громадянами), у тому числі 1,7 тис. дівчат (із них 3 – іноземними громадянами), та 2,2 тис. хлопчиків (із них 3 – іноземними громадянами).

Кількість справ окремого провадження, розглянутих за участю присяжних, становила 12,1 тис. (у 2022 році – 6,8 тис.).

На розгляді у місцевих судах перебувало **1,5 тис.** заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами, із них надійшло у 2023 році понад **1 тис.**, розглянуто **1,1 тис.** За результатами розгляду задоволено 228 заяв, або 21,1 %.

Упродовж 2023 року на розгляді у місцевих судах перебувало понад **7,9 тис.** заяв про забезпечення (скасування забезпечення) доказів, позову до подання позовної заяви, **7,2 тис.** із яких було розглянуто. Слід зазначити, що кількість задоволених заяв становила понад 4,4 тис., або 61,5 % від кількості розглянутих.

Кількість заяв про відновлення втраченого судового провадження, що знаходились на розгляді у звітному періоді, становила **1,6 тис.**, із них було розглянуто **1,3 тис.**, у тому числі **848** заяв задоволено та відновлено втрачене судове провадження, що становить 65,7 % від кількості розглянутих заяв.

На розгляді у місцевих судах у 2023 році знаходилось понад **8 тис.** скарг на дії або бездіяльність виконавчої служби, **6,3 тис.** розглянуто, із них 2,2 тис. із задоволенням скарги, що становить 35 % від кількості розглянутих.

Кількість клопотань, заяв, подань у порядку виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб), що знаходились на розгляді, становила понад **64,3 тис.**, із них розглянуто 50,1 тис., у тому числі 31,7 тис., або 63,4 %, задоволено.

Крім того, на розгляді у місцевих судах знаходилось **325** клопотань про визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає (або не підлягає) примусовому виконанню, та понад **2,3 тис.** доручень судів України та іноземних судів; розглянуто **223** клопотання про визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду (кількість задоволених клопотань становила 92, або 41,3 %) та 1,9 тис. доручень судів (кількість задоволених становила 927, або 50 %).

Кількість подань про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України у 2023 році становила понад **1,3 тис.**, із яких **447** або 35,4 % було задоволено.

2. Здійснення цивільного судочинства апеляційними судами областей та міста Києва

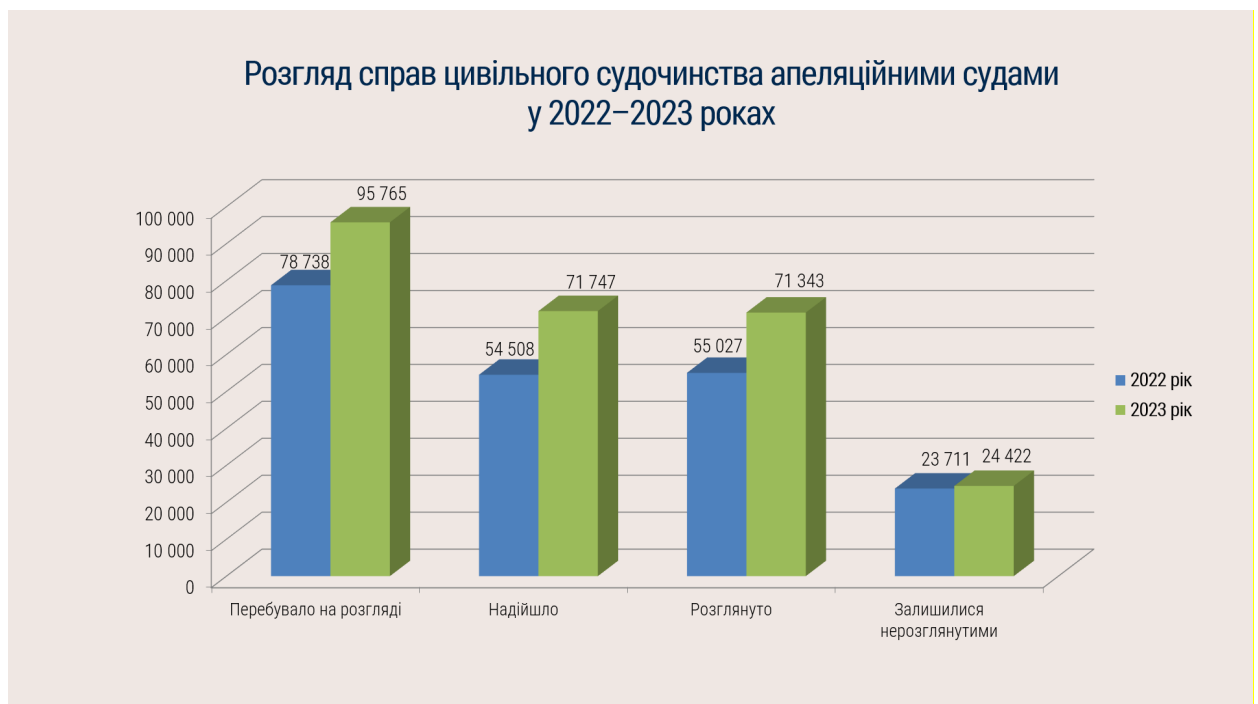
У провадженні апеляційних судів упродовж 2023 року перебувало **95,8 тис.** апеляційних скарг і матеріалів, із них переважну кількість, як і в попередні роки, становлять апеляційні скарги на судові рішення – **88,5 тис.**

Загальний показник кількості апеляційних скарг і матеріалів, які надійшли у звітному періоді, дещо збільшився за рахунок збільшення надходження апеляційних скарг та становив **71,7 тис.**, що більше на 17,2 тис., або на 31,6 % порівняно з 2022 роком (понад 54,5 тис.), так само як і показники надходження заяв про видачу виконавчого листа про примусове виконання рішення третейського суду (збільшився на 34 та становив **97** заяв (у 2022 році – 63 заяви), надходження заяв про відвід судді (збільшився на 19,4 % та становив **768** заяв (у 2022 році – 643 заяви).

Розглянуто **71,3 тис.**, або 74,5 % від їх загальної кількості (у тому числі задоволено понад 26,1 тис.).

Відсоток розглянутих справ у апеляційних судах у звітному періоді збільшився порівняно з 2022 роком та становив **99,4 %** (співвідношення розглянутих і тих, що надійшли), що є нейтральним показником (у 2022 році цей показник становив **101 %** та був також нейтральним).

Показники надходження та розгляду цивільних справ і матеріалів у апеляційних судах у 2022–2023 роках відображено на **гістограмі 3**.

Показник цивільних справ, переглянутих апеляційними судами, за кількістю закінчених проваджень (за періодами) становить:

до 3 місяців включно – понад 35 тис.;

від 3 місяців до 1 року включно – 26 тис.;

від 1 року до 2 років включно – 3,9 тис.;

від 2 років до 3 років включно – 935;

понад 3 роки – 409 (у 2022 році – 195).

За наслідками перегляду рішень, ухвал та судових наказів судів першої інстанції за апеляційними скаргами залишено без змін **29,4 тис.** судових рішень у цивільних справах, що становить 53,7 % від загальної кількості переглянутих (у 2022 році – 54,8 %).

Кількість судових рішень місцевих судів, скасованих в апеляційному порядку впродовж звітного періоду, становила понад **20,7 тис.**, або 37,9 % від загальної кількості переглянутих (у 2022 році цей показник становив 36,9 %).

Крім того, **4,7 тис.** судових рішень було змінено, що становить 8,6 % від загальної кількості переглянутих (у 2022 році цей показник становив 8,2 %).

Із загальної кількості переглянутих рішень у цивільних справах за апеляційними скаргами (понад 40 тис.) залишено без змін понад 22,3 тис., або 55,7 %; скасовано 13,4 тис. рішень, або 33,6 %; змінено 4,3 тис. рішень, або 10,7 %.

Переважну кількість рішень місцевих судів у цивільних справах скасовано із ухваленням нового рішення по суті позовних вимог (12,7 тис., або 94,2 % від усіх скасованих). Крім того, скасовано із закриттям провадження у справі 567 рішень, із залишенням позовної заяви без розгляду – 169 рішень та 33 рішення скасовано з направленням справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю.

Із загальної кількості переглянутих рішень місцевих судів у цивільних справах найбільшу кількість становили справи позовного провадження у спорах, що виникають із договорів (13,1 тис., або 33,2 %); зі справ окремого провадження найбільшу кількість переглянуто рішень у справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення (576, або 60,3 %).

Найбільша кількість із скасованих після перегляду в апеляційному порядку рішень місцевих загальних судів Чернівецької (39,2 %), Хмельницької областей (39,1 %) та Київського регіону (37,6 %). Найменша кількість скасованих рішень місцевих загальних судів у Черкаській (27,4 %), Сумській (27,7 %) та Полтавській областях (27,9 %).

Із загальної кількості переглянутих ухвал у цивільних справах за апеляційними скаргами залишено без змін понад 7 тис., скасовано 7,3 тис. ухвал, що становить 49,5 % від загальної кількості переглянутих, змінено 410 ухвал, або 2,8 %.

Переважну кількість ухвал місцевих судів у цивільних справах скасовано із направленням справи для продовження розгляду до суду першої інстанції

(4,6 тис., або 62,6 % від усіх скасованих). Крім того, 23 ухвали скасовано з направленням справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю, що майже на рівні 2022 року (24 ухвали).

Найбільша кількість із скасованих після перегляду в апеляційному порядку ухвал місцевих загальних судів Закарпатської (55,4 %), Харківської (54,5 %) та Чернівецької областей (54,4 %). Найменша кількість скасованих ухвал місцевих загальних судів у Херсонській (35,9 %), Житомирській (36,2 %) та Черкаській областях (37,1 %).

Середня тривалість розгляду справ у апеляційних судах становила **132** дні, що на 18 днів більше, ніж у 2022 році (114 днів).

Кількість нерозглянутих апеляційних скарг та матеріалів у 2023 році становила понад **24 тис.**, або 25,5 % від апеляційних скарг та матеріалів, що перебували у провадженні.

Упродовж 2023 року на розгляді апеляційних судів знаходилась **239** заяв про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, із них **178** надійшло у 2023 році, розглянуто **110** заяв. За результатами розгляду заяв задоволено лише 9 або 8,2 %.

3. Здійснення цивільного судочинства Касаційним цивільним судом у складі Верховного Суду

У 2023 році на розгляд до Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду (КЦС) надійшло **20,4 тис.** процесуальних звернень: касаційних скарг, апеляційних скарг, заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими чи виключними обставинами, клопотань про визначення підсудності, загальна кількість яких значно збільшилась порівняно з 2022 роком (14,4 тис.), а саме на **42,1 %**. Переважну кількість нових надходжень до КЦС становили, як і в попередні звітні періоди, касаційні скарги (**майже 20 тис.**).

У звітному періоді до кожного із суддів КЦС у середньому надійшло **600** процесуальних звернень (із розрахунку на середню кількість суддів, що становила **34** судді).

Серед інших процесуальних звернень, що надійшли до КЦС упродовж 2023 року, **132** апеляційні скарги, **244** клопотання про визначення підсудності, **72** заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими та **49** – за виключними обставинами.

З урахуванням справ і матеріалів, не розглянутих на початок звітного періоду, на розгляді у КЦС у 2023 році перебувало **26 тис.** справ та матеріалів, що на 3,6 тис., або на 16 % більше порівняно з 2022 роком.

Середня кількість справ і матеріалів, що перебували на розгляді у звітний період, із розрахунку на одного суддю КЦС становила **764** одиниці.

Упродовж 2023 року судді КЦС ухвалили понад **18,7 тис.** судових рішень, якими завершено розгляд справ і матеріалів, що становить 72 % від тих, що перебували на розгляді. Цей показник залишається на рівні минулого року (72,5).

Середня кількість розглянутих процесуальних звернень і справ у звітному періоді із розрахунку на одного суддю КЦС становила понад **550** одиниць.

Відсоток розгляду справ у звітному періоді становив понад **91,7 %** (у 2022 році – 113 %) (співвідношення розглянутих і зареєстрованих процесуальних звернень).

Залишок нерозглянутих касаційних та апеляційних скарг, справ, заяв та клопотань становить **6,5 тис.**, або 24,9 % від тих, що перебували на розгляді у КЦС, із них 870 залишено без руху і надано строк для усунення недоліків.

Показники надходження та розгляду цивільних справ і матеріалів КЦС у 2022–2023 роках відображено на **гістограмі 4**.

У звітному періоді на розгляд палати передано 1 справу, на розгляд об'єднаної палати передано 44 справи та 60 справ – на розгляд Великої Палати Верховного Суду (повернуто 43 справ).

Кількість окремих думок, висловлених суддями КЦС у 2023 році, становила 535, що більш ніж у двічі перевищує показник минулого року (250).

У 2023 році суддями КЦС ухвалено 5 окремих ухвал.

На розгляді у КЦС (з урахуванням нерозглянутих на початок звітного періоду) знаходилося понад **25,4 тис.** касаційних скарг і справ. Розглянуто (з урахуванням повернутих, у яких відмовлено у відкритті провадження, або закрито провадження) **18,2 тис.**, або 71,6 % від тих, що знаходились на розгляді. За результатами розгляду у понад 7,6 тис. випадках було відмовлено у відкритті провадження, що становило 30 % від загальної кількості касаційних скарг, що перебували на розгляді (у 2022 році – 26 %), із них у 3,5 тис. – за малозначністю, у 1,6 тис. – у зв’язку із тим, що касаційну скаргу визнано необґрунтованою, 939 – справи з ціною позову, що не перевищує 250 розмірів прожиткового мінімуму, 167 – за необґрунтованістю, оскільки є висновок Верховного Суду у подібних правовідносинах, та у 1,5 тис. – з інших підстав; повернуто з різних підстав понад 2,8 тис. скарг, або 11 % від тих, що знаходились на розгляді.

За результатами судового розгляду колегіями суддів скасовано **2,5 тис.** судових рішень, ухвалених місцевими чи апеляційними судами, що становить **33,5 %** від переглянутих (7,6 тис.), що на 0,3 % більше порівняно з 2022 роком (33,2 %); змінено **450** судових рішень, або **6 %** від переглянутих (у 2022 році цей показник становив 6,5 %).

Із загальної кількості скасованих судових рішень:

1038 (41 %) скасовано з направленням справи на новий розгляд;

674 (26,6 %) – із ухваленням нового рішення;

436 (17,2 %) – із залишенням у силі рішення суду першої інстанції;

127 (5 %) – із закриттям провадження у справі/залишенням заяви без розгляду;

183 (7,2 %) – із направленням справи для продовження розгляду.

Упродовж 2023 року КЦС скасував 3 справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення (2 – з факту народження та 1 – з факту смерті на тимчасово окупованій території України), 3 судові рішення у справах про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та 2 судові рішення у справах про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність (*по 100 %*); у справах щодо визнання незаконним акта, що порушує право власності – скасовано **63,2 %** (із 19 переглянутих 12 судових рішень скасовано); у справах щодо спорів, що виникають із сімейних відносин, зокрема, про розірвання шлюбу – **62,5 %** (із 16 переглянутих судових рішень 10 – скасовано) та у справах щодо спорів про недоговірні зобов'язання, зокрема, про відшкодування шкоди завданої майну фізичних або юридичних осіб – **55,6 %** (із 18 переглянутих судових рішень, скасовано – 10).

Найменший відсоток скасованих судових рішень спостерігається у спорах, що виникають із сімейних правовідносин, зокрема про встановлення батьківства або материнства – **6,7 %** від загальної кількості переглянутих (із 15 переглянутих судових рішень лише 1 скасовано) та у спорах: про видачу і продовження обмежувального припису (із 32 переглянутих 4 судових рішення скасовано), про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб (із 8 переглянутих 1 скасовано) – по **12,5 %**.

Протягом звітного періоду у **4,6 тис.** справ судові рішення було залишено без змін, або **60,6 %** від переглянутих, що лише на 0,3 % більше порівняно з 2022 роком (60,3 %).

Результати скасування судових рішень у КЦС відображено у *гістограмі 5*.

Найбільша кількість скасованих судових рішень у Дніпропетровській (39,6 % від загальної кількості переглянутих), Полтавській (39,3 %), Донецькій (38,8 %) та Закарпатській (38, %) областях. Найменша кількість скасованих судових рішень у Сумській (21,6 % від загальної кількості переглянутих), Хмельницькій (23,2 %) та Миколаївській областях (25,8 %).

Серед розглянутих касаційних скарг за категоріями цивільних справ більшість, як і в минулі роки, становлять справи позовного провадження, зокрема спори, що виникають із договорів (5,3 тис. справ, або 29,7 % від кількості справ позовного провадження), із них 2,2 тис. – справи, що виникають з договорів позики, кредиту, банківського вкладу (40,5 % від усіх переглянутих справ зі спорів, що виникають з договорів). Розглянуто значну кількість спорів, що виникають із трудових правовідносин (2,2 тис., або 12,3 %), справ про відшкодування шкоди (2,1 тис., або 11,9 %), спорів, що виникають із земельних правовідносин (1,8 тис., або 10,1 %), спорів про право власності та інші речові права на нерухоме майно (крім землі) (1,6 тис., або 9,3 %), спорів, що виникають із сімейних правовідносин (1,6 тис., або 9,1 %).

Розгляд за категоріями цивільних справ відображено у *гістограмах 6 та 7*.

На кінець звітної періоду залишилися нерозглянутими понад **6,4 тис.** (2022 рік – 5,6 тис.) касаційних скарг і справ, або 25,2 % від тих, що перебували на розгляді. У відсотковому порівнянні цей показник на 0,3 % менший за показник залишку 2022 року (25,5 %).

На розгляді у КЦС упродовж 2023 року перебувало **85** заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. За результатами розгляду 55 заяв повернуто та у 5 – відмовлено у відкритті провадження. Розглянуто по суті 16 заяв, за результатами розгляду яких у задоволенні всіх заяв відмовлено. За однією заявою закрито провадження та одну залишено без розгляду. Залишились нерозглянутими 7 заяв.

Також, у 2023 році до КЦС надійшло 49 заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами. Із 41 розглянутої заяви – 37 повернуто, за 3 заявами відмовлено у відкритті провадження, одну розглянуто по суті та відмовлено у задоволенні із залишенням судового рішення у силі.

У звітному періоді на розгляді у КЦС знаходилось **246** клопотань (подань) про визначення підсудності, з яких 244 (або 99,2 %) розглянуто. За результатами розгляду 92 клопотання задоволено; у 119 - у задоволенні відмовлено та 33 повернуто.

Крім того, упродовж 2023 року на розгляді у КЦС перебувала **171** апеляційна скарга на ухвали суду апеляційної інстанції щодо рішень третейських судів (46) та міжнародного комерційного арбітражу, серед яких більшість становлять апеляційні скарги на ухвали щодо міжнародного комерційного арбітражу (125). Із загальної кількості апеляційних скарг, які знаходились на розгляді у звітному періоді, розглянуто 109 справ по суті апеляційної скарги, за результатами чого 26 судові рішення скасовано, 5 рішень змінено, у задоволенні 78 скарг відмовлено та судові рішення залишено без змін; на кінець звітної періоду не розглянуто 24 апеляційні скарги і справи.

4. Висновки

Підсумовуючи викладене, можна дійти таких узагальнених висновків. Надходження справ і матеріалів до місцевих судів у 2023 році збільшилось на **74,7 %** порівняно з минулим роком та вийшло майже на рівень 2021 року.

Відсоток справ та матеріалів, загальний термін проходження яких триває в місцевих судах понад один рік, значно зменшився (**на 11,6 %**) порівняно з 2022 роком і становив **14,3 %**, а середня тривалість розгляду цивільної справи становила **80 днів**, що на 20 днів менше порівняно з 2022 роком та на 10 днів з 2021 роком.

Показник кількості апеляційних скарг і матеріалів, що надійшли у звітному періоді, збільшився на 31,6 % порівняно з 2022 роком, що становило **6,6 %** від розглянутих місцевими судами.

Співвідношення судових рішень, скасованих та залишених без змін від загальної кількості судових рішень, переглянутих апеляційними судами у звітному періоді, залишається майже незмінним порівняно з аналогічним звітним періодом 2022 року.

Надходження процесуальних звернень до КЦС у 2023 році значно збільшилось у порівнянні з минулим роком (**на 42,1 %**) та становило **1,9 %** від розглянутих місцевими судами та **28,6 %** від розглянутих апеляційними судами упродовж 2023 року.

Упродовж 2023 року за результатами касаційного перегляду судових рішень судів першої та апеляційної інстанцій, як і в попередні звітні періоди, майже кожне третє судове рішення було скасовано.

Необхідно зазначити, що у 2023 році відсоток скасованих КЦС судових рішень, ухвалених судами попередніх інстанцій, залишається майже на рівні минулого року та становить **33,5 %** від переглянутих по суті у касаційному порядку (у 2022 році цей показник становив **33,2 %**).

Аналіз статистичних показників КЦС вказує на те, що упродовж 2023 року залишилося значне навантаження на суддів. Середня кількість справ і матеріалів, що перебували на розгляді у звітний період, із розрахунку на одного суддю КЦС становила **764** одиниці (2022 рік - 574).

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua